

3. Kuljetuskerros

3.1. Kuljetuspalvelu

■ 'End- to- end'

– prosessilta prosessille looginen yhteys

■ portti

– verkkokerros koneelta koneelle

■ IP-osoite

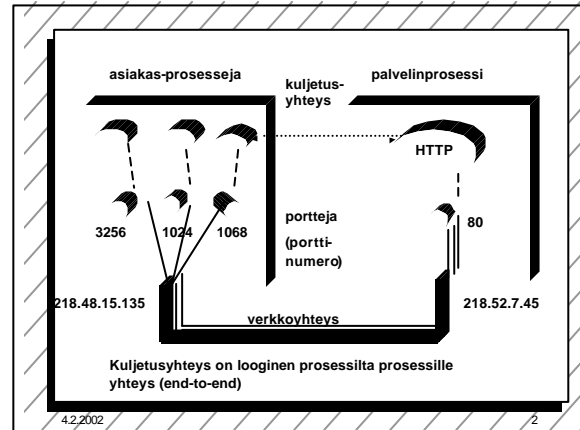
■ peittää verkkokerroksen puutteet

– jos verkkopalvelu ei ole riittävän hyvä, sitä voidaan parantaa kuljetuskerroksella

■ kuljetuskerros huomaa verkkokerroksen kadottamat paketit ja pyytää niiden uudelleenlähetystä

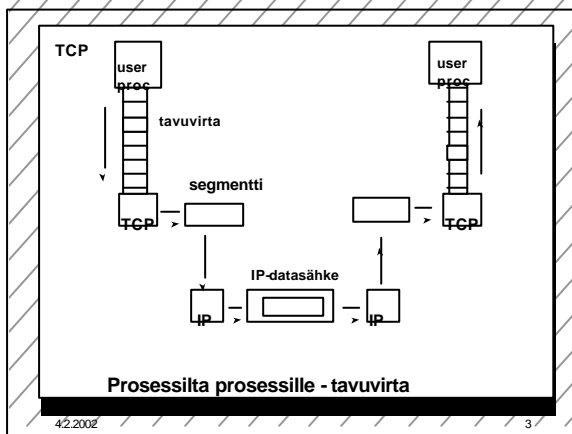
4.2.2002

1

4.2.2002

2

Prosessilta prosessille - tavuvirta

4.2.2002

3

kuljetuspalvelut parantavat verkkopalveluja

Sovelluksen näkemä palvelun laatu (Quality of Service, QoS)

kuljetuskerroksen palvelut

verkkokerroksen palvelut

kuljetuskerroksen palvelut

verkkokerroksen palvelut

4.2.2002

4

Sovelluksen vaatimuksia kuljetuspalvelulle:

- Virheetön, luotettava
- järjestyksen säilyttävä
- kaksoiskappaleet karsiva
- mielivaltaisen pitkiä sanomia salliva
- vuonvalvonnan mahdollistava

Verkkokerros kuitenkin voi

- kadottaa sanomia
- toimittaa sanomat epäjärjestyksessä
- viivyttää sanomia satunnaisen pitkän ajan
- luovuttaa useita kopioita samasta sanomasta
- rajoittaa sanomien kokoa

4.2.2002

5

Internetin kuljetuskerros

■ UDP (User Datagram Protocol)

– yhteydetön, epäluotettava palvelu

■ TCP (Transmission Control Protocol)

– yhteydellinen, luotettava palvelu

■ virhevalvonta

– havaitsee ja korjaa siirrossa syntyneet virheet

■ vuonvalvonta

– ei ylikuormita vastaanottajaa

■ ruuhkanvalvonta

– huolehtii ettei verkko pääse ruuhkautumaan

4.2.2002

6

Sovelluksien datavirtojen erottaminen

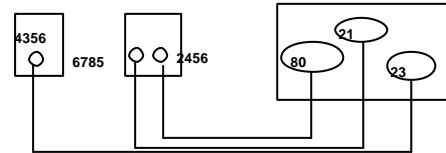
- IP-osoite
 - osoittaa koneen yksikäsitteisesti
- Sovellusprosessi tunnistetaan portinumerosta (16 bittiä =>0-65535)
 - jokaisessa lähetetyssä segmentissä on
 - lähetäjän porttinumero
 - vastaanottajan porttinumero
- Yleisillä palvelimilla omat varatut porttinumerot (0-1023)
 - SMTP 25, HTTP 80, jne

4.2.2002

7

Palvelimilla kiinteät numerot yhteydenottoa varten

Asiakkaalle kuljetuskerros usein automaattisesti antaa käyttöön jonkin vapaan porttinumeron yhteyden ajaksi

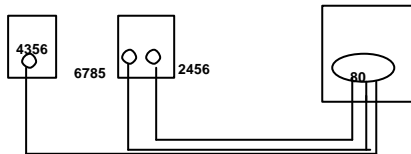

Kolme yhteyttä: 4356 <=> 23, 6785 <=> 21, 2456 <=>80

4.2.2002

8

Tarvitaan sekä lähteen että kohteen porttinumerot

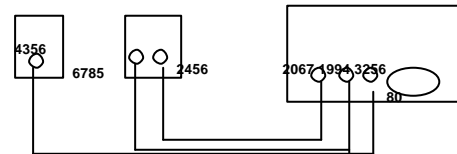

Kolme yhteyttä: 4356 <=> 80, 6785 <=> 80, 2456 <=>80

4.2.2002

9

Palvelimessa yhteyksille uudet porttinumerot, jotta portti 80 voi ottaa vastaan uusia yhteyspyyntöjä

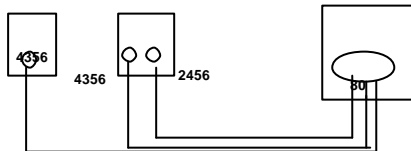

Kolme yhteyttä: 4356 <=> 3256, 6785 <=> 1994, 2456 <=>2067

4.2.2002

10

Eri koneissa voidaan ottaa sama numero!

Kolme yhteyttä: 4356 <=> 80, 4356 <=> 80, 2456 <=>80!

Kuljetusyhteydellä käytetään apuna myös IP-osoitetta:
=> koneilla eri IP-osoitteet, joten yhteydet pystytään erottamaan

4.2.2002

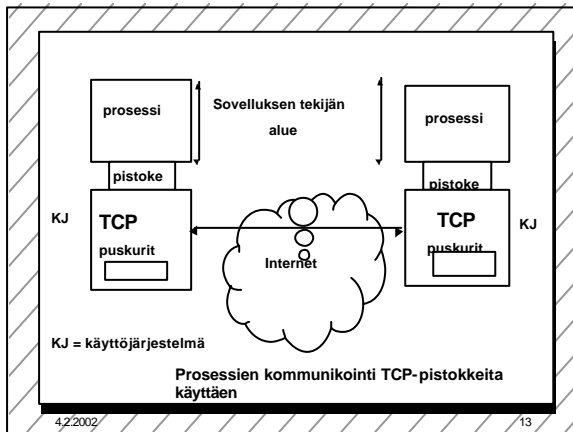
11

Pistokerajapinta (Socket interface)

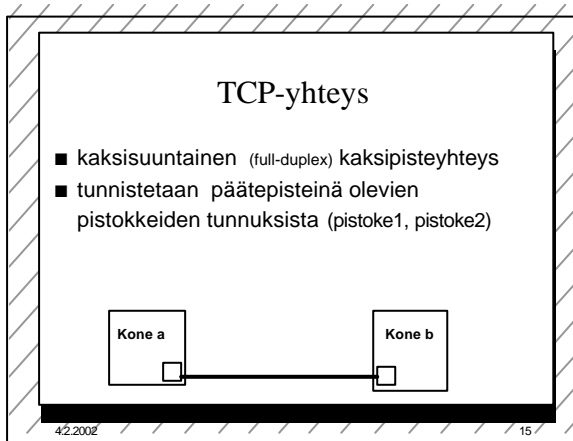
- Verkkopalvelun ja sitä käyttävän sovelluksen rajapinta
 - yleensä käyttöjärjestelmän tarjoama palvelu
 - pistokerajapinta alunperin Berkeley Unixin mukana, nyt lähes kaikissa käyttöjärjestelmissä
 - miten verkkoprotokollan tarjoamiin palveluihin päästään kaikkien sovelluksista

4.2.2002

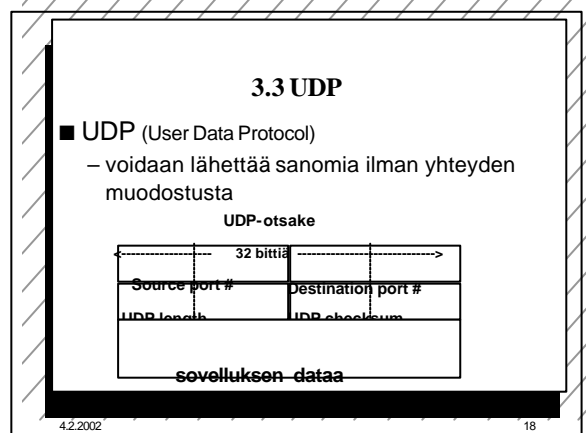
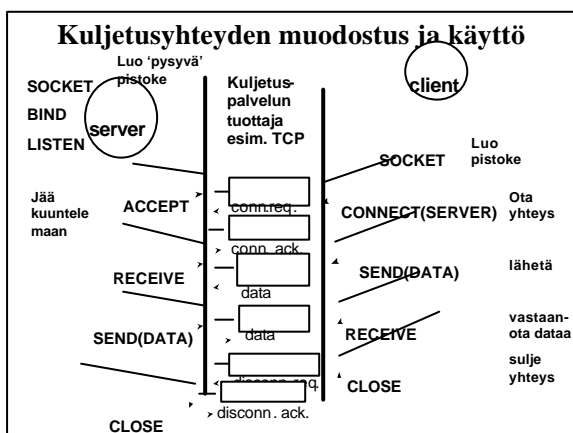
12

- pistoke (socket)
 - TCP-yhteyden päätepiste sovellukselle
 - lähettäjällä ja vastaanottajalla oma pistoke
 - pistokenumero 48 bittiä
 - koneen 32 bitin IP-osoite
 - 16 bitin porttinumero
- 4.2.2002 14

- ### TCP:n pistokeprimitiivit
- SOCKET luo uuden yhteyden päätepistepistoke
 - BIND anna pistokkeelle osoite
 - LISTEN halukas vastaanottamaan yhteyksiä
 - ACCEPT jää odottamaan yhteyksirytsiä
 - CONNECT yritä muodostaa yhteys
 - SEND lähetä dataa yhteyttä pitkin
 - RECEIVE vastaanota dataa yhteydeltä
 - CLOSE pura yhteys (symmetrinen)
- 4.2.2002 16

UDP-tarkistussumma

- Virheen havaitsemista varten otsakkeeseen liitetään tarkistussumma
 - kaikki segmentin 16 bitin sanat lasketaan yhteen ja summasta otetaan yhden komplementti
 - = muutetaan ykköset nolliksi ja nollat ykkösisiksi
 - vastaanottaja laskee taas kaikkien segmentin sanojen (mukana myös tarkistussumma) summan
 - jos tulokseksi saadaan 16 ykköstä, niin ok!

4.2.2002

19

Esimerkki

- Lasketaan yhteen kolme 8 bitin mittaista sanaa:

- Lähettäjä vastaanottaja

1011 0100	1011 0100
0111 0101	1111 0101
1000 1101	1000 1101
=====	0100 1001
1011 0110	=====
	0111 1111

0100 1001

Yhden komplementti

4.2.2002

20

- Miksi tarvitaan tarkistussumma?
 - Kaikki siirtoyhteyserrokset eivät suorita tarkistuksia
- UDP-tarkistussumma ei ole kovin tehokas havaitsemaan virheitä!
- Se ei myöskään yritä toipua virheistä!
 - Jotkut toteutukset voivat tuhota virheellisen segmentin
 - jotkut antavat se sovellukselle varoituksen kera

4.2.2002

21

UDP:n etuja:

- Yhteydetön
 - aikaa ei kulu yhteyden muodostamiseen ja purkamiseen
 - ei tarvita resursseja yhteyden tilatietojen ylläpitoon
- Otsake (= 8 tavua) pieni => pieni yleisrasite => lisää tehokkuutta
- Ruuhkanvalvonta ei säännöstele liikennettä

4.2.2002

22

Tehtäviä:

- Lähetetään 10 tavun viesti UDP:llä.
 - Miten kauan kestää lähettäminen, jos lähetyksenopeus on 56 kbps?
 - $10 \text{ tavua} + 8 \text{ tavua} = 18 * 8 \text{ b} = 144 \text{ bittia}$
 - $144 \text{ b} / 56\,000 \text{ b/s} = 2.57 \text{ ms}$
 - Miten suuri on etenemisviive, jos etäisyys lähettäjältä vastaanottajalle on 1000 km?
 - $1000 \text{ km} / 200\,000 \text{ km/s} = 5 \text{ ms}$
 - Miten suuri on UDP-otsakkeen aiheuttama yleisrasite (overhead)?
 - $8/18 = 0.44$ eli 44 %

4.2.2002

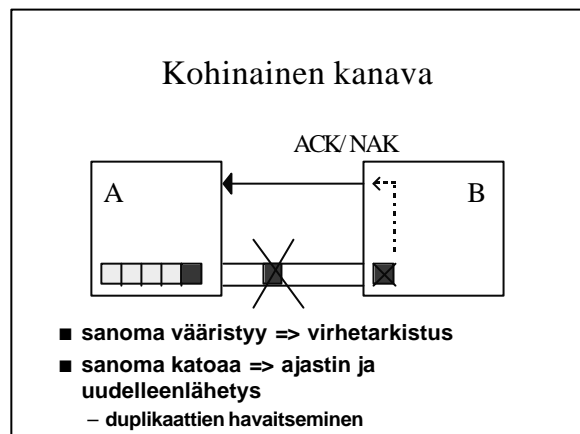
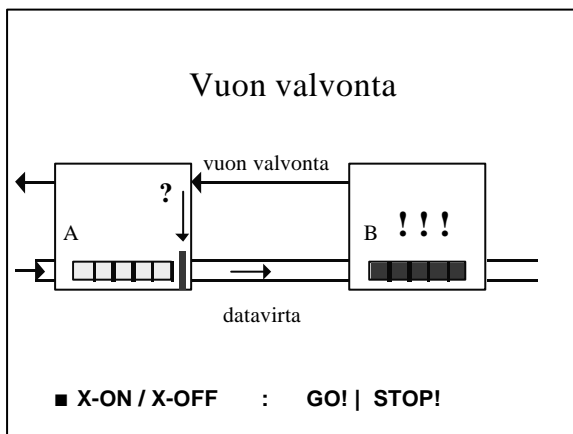
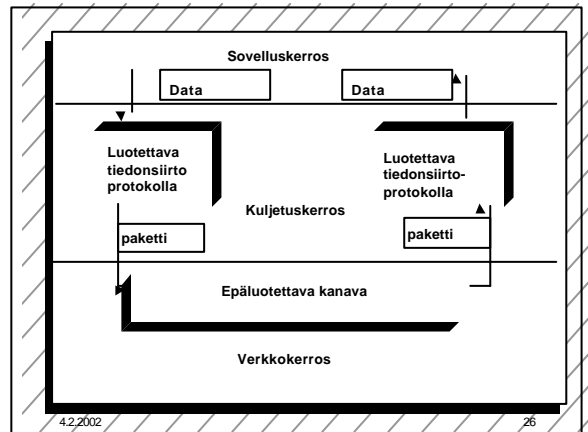
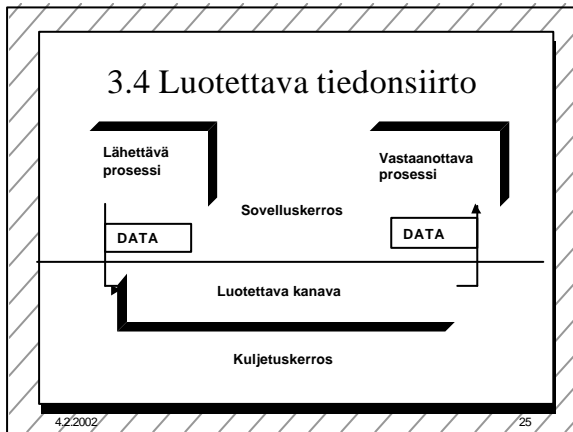
23

UDP:n käyttö

- Vaikka UDP on epäluotettava, se sopii monien sovellusten tarpeisiin:
 - Remote file server (NFS)
 - multimedia
 - Internet-puhelin
 - verkon hallinta (SNMP)
 - reititys (RIP)
 - nimipalvelu (DNS)
- Miksi nämä sovellukset suosivat UDP:tä?

4.2.2002

24

Yksinkertainen Stop and wait -protokolla

- **Oletus**
 - virheetön siirto => ei huolta virheistä, mutta vuonvalvontaa tarvitaan
- **lähettäjä**
 - lähettää sanoman
 - odottaa lupaa lähettää seuraava sanoma
- **vastaanottaja**
 - käsittelee sanoman
 - lähettää tiedon (=antaa luvan) lähettäjälle

4.2.2002 / 29

Entä jos virheitä?

- Sanomissa virheitä tai sanomat voivat puuttua kokonaan
- Myös kiittaukset voivat kadota
- Tarvitaan
 - virheen havaitseminen ja korjaaminen
 - tarkistussumma
 - kiittäys
 - uudelleenlähetykset
 - sanomien numerointi
 - uudelleenlähetyksiajastin

4.2.2002 / 30

Monimutkaisempi stop and wait -protokolla

■ ajastin lähettäjälle

- jos kuittausta ei kuulu, sanoma lähetetään automaattisesti uudelleen
- **kuittaus: ACK = 'ok, lähetä seuraava'**
- **uudelleenlähetykset synnyttää kaksoiskappaleita!**

■ Sanomamerointi

- jotta vastaanottaja tunnistaa kaksoiskappaleet
- Miten paljon numeroita tarvitaan?
 - » Numero vie tilaa sanomassa!

Stop and wait -protokollan suorituskyky

■ Esim. satelliittiyhteydellä

- 50 kbps, kiertoviive ~520 ms, sanoma 1000 bittiä
- kanavan käyttöaste < 4%

■ => lähetetään useita sanomia ja sitten vasta odotetaan kuittauksia

- **ideaali: lähetykset liukuhihnalla (pipeline)**
 - lähetykset ja kuittaukset limittyvät
 - ei mitään odottelua
 - lähetyiskanava koko ajan käytössä
- suorituskyky kasvaa

Liukuvan ikkunan protokolla

(Sliding Window)

■ Lähetykset

- **ikkunan koko**
 - montako sanomaa saa korkeintaan olla kuittaamatta
 - järkevä koko riippuu yhteyden tyypistä ja vastaanottajan kapasiteetista
- **sisältö = mitkä sanomat saa lähettää**
 - sanomalla järjestysnumero
 - rajallinen, N bittiä => 2^N arvoa
 - numerot käytettävä järjestyksessä

4.2.2002

33

■ Lähettäjä joutuu odottamaan vasta, kun kaikki ikkunan sanomat on lähetetty

- eli numerot käytetty

■ Kun kuittaus saapuu => ikkuna liikuu

- seuraavat numerot tulevat luvallisiksi

■ eli

- **lähettäjä: tietyllä hetkellä sallittujen numeroiden joukko = lähettäjän ikkuna**
 - mitkä sanomat saa lähettää "etukäteen" odottamatta kuittausta

4.2.2002

34

■ Vastaanottajan ikkuna

- kullakin hetkellä sallittujen numeroiden joukko
 - mitä sanomia suostuu vastaanottamaan
- **kuittaus muuttaa myös vastaanottajan ikkunan**

■ ikkuna pysäyttää sanomien lähetyksen

- seuraava sanomamerkki ei ole lähetykseen

■ ikkuna estää sanoman vastaanoton

- saadun sanoman numero ei ole vastaanottoikkunassa

Kun ikkunan koko on 1

■ Aina vain yksi sanoma kuittaamattomana

- => One Bit Sliding Window -protokolla
- ~ stop and wait -protokolla

■ sanomamerkit 0 ja 1 riittävät

■ ACK-sanoma identifioi viimeksi vastaanotetun virheettömän sanoman

- jotta kuittausduplikaatti ei voi kuitata väärää sanomaa
- ACK ilmoittaa joko

- » seuraavaksi odotetun sanoman numeron
- » viimeksi vastaanotetun sanoman numeron

4.2.2002

36

■ Entä kun tapahtuu virhe?

- kaksi eri tapaa hoitaa
- toisto virheestä lähtien (go back n) (tai paluu n:ään)
- valikoiva toisto (selective repeat)

4.2.2002

37

Toisto virheestä eli Paluu n:ään ('Go back n')

- virheellisen sanoman havaittuaan
 - vastaanottaja hylkää kaikkia sen jälkeiset sanomat eikä lähetä niistä kuittauksia
 - => sanomat hyväksytään vain oikeassa järjestyksessä
- kun lähettäjä ei saa kuittauksia,
 - sen lähetyksikuna 'täytyy'
 - eikä se voi enää lähettää
- lähettäjän ajastimet laukeavat aikanaan ja
 - virheellinen sanoma
 - sekä kaikki sen jälkeen lähetetyt sanomat lähetetään uudelleen
- tehoton, jos paljon virheitä ja iso ikkuna

Valikoiva toisto

- vastaanottaja hyväksyy kaikki kelvolliset sanomat
 - se kuittaa sanomat
 - puskuroi ne ja toimittaa eteenpäin oikeassa järjestyksessä
 - » tarvitaan puskuritilaa
- lähettäjä ei saa kuittausta virheellisestä sanomasta
 - ajastin laukeaa ja sanoma lähetetään uudelleen
 - lähettää uudelleen vain virheellisen sanoman
 - ikkuna liukuu nytkin tasaisesti
 - » yksi puuttuva kuittaus voi pysäyttää lähetyksen

Kuittaukset

- ACK
 - kumulatiivinen ACK
 - tähän saakka kaikki ok!
 - Go-Back N
 - yksittäinen ACK
 - vain tämä ok!
 - Valikoiva toisto
- NAK-kuittaus
 - sanoma virheellinen tai puuttuu

4.2.2002

40

Negatiiviset kuittaukset

■ NAK-kuittauksilla voidaan nopeuttaa uudelleenlähettämistä

- vastaanottaja ilmoittaa heti virheellisestä tai puuttuvasta kehyksestä
- ei ole tarpeen odottaa ajastimen laukeamista

■ hyödyllinen, jos kuittausten saapumisaika vaihtelee paljon

- ajastinta vaikea asettaa oikein

4.2.2002

41

■ NAK-kuittaukset voivat aiheuttaa turhia uudelleenlähetyksiä

- lähetys ja kuittaus menevät ristiin
- NAK-kuittauksen katoaminen ei haittaa
- implisiittinen uudelleenlähetyks
 - ei NAK-kuittauksia
- eksplisiittinen uudelleenlähetyks
 - käytetään NAK-kuittauksia

4.2.2002

42